

ARCHÍV MINISTERSTVA VNÚTRA SSR

B 8

Inv. jedn.: 141

FOND: Správa ZNB hl.mesta Bratislavy a Zs kraja

Správa ŠtB BRATISLAVA

Sign.: Štátobezpečnostná a operatívna situácia v Západoslo-

venskom kraji

- mesačné a týždenné informácie za rok 1967:

Počet listov: _____

Nevyberajte spisy z obalu!

Neporušujte poradie spisov!

Nepíšte na spisy!

P R E H Ľ A D

o štátobezpečnostnej situácii v kraji na jednotlivých úsekoch.

Príliv VC nepriateľskej činnosti VC, ich záujmové sféry na území kraja

e.) (A.)

VÍZOVÍ CUDZINCI :

Príliv VC z kapitalistických štátov bol v porovnaní s rokom 1966 vyšší o 27.803 osôb. Celkom do nášho kraja pricestovalo z kapitalistických krajín 160.422 VC. Oproti minulosti podstatne viac VC prichádza z NSR, najmä z radov odsunutých Nemcov a čs. emigrantov, ktorí nadobudli tamojšie štátne občianstvo. Pokiaľ ide o charakter poznatkov ktoré boli po tejto línii získané možno ich rozdeliť do nasledovných skupín :

- najväčší počet poznatkov je získaných z úseku vizuálnej rozvedky. VC opakujú cesty do oblastí dôležitých vojenských objektov, naväzujú styky s občanmi ktorí v týchto priestoroch bývajú a pod. Vizuálnu špionáž sa však konkrétne zadokumentovať nepodarilo,
- ďalšia časť signálov má charakter náznakov vyzvedania. Jedná sa o VC, ktorí prichádzajú do ČSSR pod falošnými legendami, existujú k nim z minulosti zpravodajsky kompromitujúce poznatky a naväzujú styky s našimi občanmi, ktorí by pri svojom postavení mohli byť zdrojom informácií. [Takýchto poznatkov sa v súčasnej dobe preveruje 18,]
- značný záujem je zo strany VC prejavovaný o našu hospodársku a politickú situáciu. Zaujímajú sa predovšetkým o novú sústavu riadenia národného hospodárstva, či čs. ekonomika pripúšťa možnosť zahraničných investícií v ČSSR a pod. V politickej oblasti zaujímajú sa najmä o to, aké majú Slováci zastúpenie vo vládnych a straníckych orgánoch a do akej miery je u nás voľnosť publikovania,
- oproti minulosti bol získaný zvýšený počet poznatkov o VC ktorí sa podieľajú na organizovaní ilegálnych útekov obča-

nov socialistických štátov do kapitalistického zahraničia,

- počet signálov o prevádzaní ideologickej diverzie zo strany VC sa znížil,
- najviac a najkonkrétnejších poznatkov je získaných z úseku prevádzania valutových a devízových machinácií.

Po línii Štátnej bezpečnosti bolo za valutové a devízové machinácie doposiaľ realizovaných 9 vízových cudzincov a v súvislosti s tým tiež 23 čs. občanov. Za trestný čin pomoci pri opustení republiky boli realizovaní dvaja VC. Analýza realizovaných prípadov, ako aj odstúpených poznatkov VB ukazuje, že dochádza k zmene foriem a metód tejto práce a že pre túto činnosť sú v poslednej dobe stále viac využívaní juhoslovanskí štátni občania žijúci v Rakúsku. Pre ilustráciu možno uviesť výsledky z dvoch námatkove prevedených kontrol osôb, ktoré pricestovali do ČSSR z Rakúska cez OPK Devínaka Nová Ves dňa 18.8.1967 a 25.8.1967. V prvom prípade sa prehliadkou zistilo, že juhoslovanskí občania ktorí k nám prichádzali mali v držbe tovar v hodnote 275.000 Kčs. V ďalšom prípade 25.8.1967 pricestovalo cez tento prechod z Rakúska valkom celkom 400 osôb, z čoho bolo 190 juhoslovanských občanov. Opäť bolo zistené, že títo k nám dovážajú rôzny tovar, ktorý ukrývajú na svojom tele. Po prevedení týchto akcií zo strany juhoslovanských občanov k poklesu prevádzania tejto činnosti, ale napriek tomu sa táto činnosť i naďalej vyskytuje.

EMIGRÁCIA :

Za obdobie t.r. až doposiaľ emigrovalo z nášho kraja celkom 406 osôb. Z toho bolo 209 mužov, 139 žien a 58 detí. Veľká väčšina z nich emigrovala v najproduktívnejšom veku, alebo tomuto veku blízkych. Konkrétne :

- od 18 do 25 rokov	148 osôb
- 26 25 do 45 rokov	138 osôb

Z hľadiska sociálneho rozvrstvenia je situácia nasledovná :

- vedeckí pracovníci 13 osôb,
- kultúrni pracovníci 39 osôb,
- lekári 13 osôb,
- technickí pracovníci 57 osôb,
- administratívni pracovníci 54 osôb,
- vysokoškooláci 33 osôb,
- robotníci 112 osôb.

Zbytok tvorili iné kategórie, ako napríklad žiaci SVŠ a ZDŠ, dôchodcovia a pod.

Rozbor tohoto stavu ukazuje, že k emigrácii je využívaných najmä súkromných ciest / 217 osôb / a turistických zájazdov / 113 osôb /. K ostatným prípadom emigrácie došlo zneužitím služobných ciest / 13 /, individuálnou turistikou / 51 / a ilegálne úteky uskutočnilo 12 osôb.

Z celkového počtu emigrovaných osôb bolo 16 členov KSČ. Z nositeľov štátneho tajomstva opustila republiku jedna osoba a to dočasný riaditeľ závodu RAVAKO v Čalove Viktor PODMANICKÝ a ďalšia osoba ako nositeľ hospodárskeho tajomstva.

Motivácia opustenia republiky u prevážnej väčšiny osôb spočívala predovšetkým v :

- domnienke po lepšom uplatnení sa a tým i získaní vyšších príjmov,
- túžbe po dobrodružstve,
- rozháranom rodinnom živote,
- pôsobení izraelských diplomatov a sionistických organizácií najmä na osoby židovského pôvodu,
- pôsobení čs. emigrácie pri cestách našich občanov do kapitalistického zahraničia,
- uzatváraní manželstiev s cudzími štátnymi príslušníkmi,
- otázkach dedičstva.

NEPRIATEĽSKÉ OSOBY :

Prevažná časť NO ktorých je v rámci kraja evidovaných 408, zaujíma k socializmu negatívne stanovisko. Mnohí z nich žijú v presvedčení, že hlavne v dôsledku negatívnych ekonomických ťažkostí dôjde u nás k zmene spoločenského poriadku v prospech kapitalizmu. Prevláda najmä medzi amnestantmi názor, že je potrebné udržiavať vzájomné kontakty, morálne sa podporovať a byť pripravení, keď nastanú vhodné podmienky. Tento postoj v ich praktickom živote je potvrdený z viacerých prameňov.

Kontrolou NO za pomoci agentúrno operatívnych prostriedkov boli v poslednej dobe získané poznatky, že časť bývalých potrestaných osôb sa počas výkonu trestu utvrdila o nutnosti zakladania ilegálnej KDS, na základe čoho v súčasnej dobe dochádza v tomto smere k ich aktivizácii.

Konkrétna činnosť týchto osôb je zistená v Prahe, Ostrave, v Brne a podľa posledných poznatkov preniká i do Západoslovenského kraja. V tejto súvislosti bolo zistené, že hlavní objekti mali v letných mesiacoch t.r. zorganizovať ilegálnu schôdzu bývalých potrestaných a to na horskej chate v okrese Nitra, kde bola rozoberaná otázka zakladania ilegálnej KDS. Obdobné poznatky sú zaznamenané i v signále "ILEGALITA" - prof. BREZINSKÝ a na preverke týchto sa aktívne pracuje. Cieľom činnosti týchto osôb je pripraviť program, ľudí a podmienky k vytvoreniu opozičnej politickej strany, ktorá by vo vhodnom čase aktívne vystúpila proti KSČ.

V prípadoch "PETER, SPOJENIE, NEPRIATEĽ, IGNÁC, VĚZEŇ " a v ďalších sú zaznamenané poznatky, že rozpracovávané osoby prejavujú snahu o zorganizovanie ilegálnych skupín s kontrarevolučným zameraním. Okrem toho hľadajú možnosti k napojeniu sa na kapitalistické zahraničie a to jednak na zradnú emigráciu a taktiež na rozvedky za účelom získania finančnej, materiálnej a ideologickej podpory od týchto pre prevádzanie špionážnej, sabotážnej a diverznej činnosti proti nášmu zriadeniu.

Značná časť nepriateľských osôb sa i naďalej usiluje o nadväzovanie stykov s VC. K najčastejším stykom s VC dochádza zo strany kléru, rehôl a siekt. Cieľom týchto osôb je zaktivizovanie náboženského života do takej miery, aby cirkev postupne dosiahla v ČSSR svoj pôvodný vliv. Doposiaľ je takýchto stykov zaznamenaných u 56 osôb. Tieto styky NO s VC a kapitalistickým zahraničím sú orientované predovšetkým na Rakúsko, NSR, Angliu, Franciu i ďalšie. Z okruhu týchto osôb sú zisťované poznatky o propagácii kapitalistického spoločenského poriadku a hanobenia pomerov u nás, čo čiastočne ovplyvňuje rozhodnutia niektorých našich občanov emigrovať do kapitalistického zahraničia.

V priebehu roka 1966 - 1967 bolo na úseku NO cestou vyšetrovacieho odboru tun. Správy Štb. realizovaných 7 prípadov a to "MEMORANDUM, KARTOGRAF, FAŠISTA, NYILAŠ, KORNEL, TESÁR, HAVRAN " a cestou VB taktiež 7 prípadov a to " VYHRÁŽAČ, DAGMAR, STAVBÁR, LES, MAK, HULVÁK a TLAČIAR ". Profylakticky boli riešené prípady "HEREC, BURIC, OPÁT, SPOLOK a HOSTINSKÝ ", v ktorých išlo o rozširovanie nepriateľskej ideológie. V súčasnej dobe bol vyšetrovaciemu odboru Správy Štb. odstúpený prípad "VÄZEŇ " pre trestnú činnosť prípravy na rozvracanie republiky a taktiež sa pripravuje na realizáciu prípad "PETER".

Rozbor trestnej činnosti realizovaných osôb ukazuje, že sa tieto dopustili podvracania republiky, poburovania, propagácie fašizmu, hanobenia republiky a jej predstaviteľov, násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi, poškodzovania záujmov republiky v cudzine, hanobenia národa a rasy, špekulácie, podvodov a pod.

PROTIŠTÁTNE DOKUMENTY :

Na problém NO naväzuje aj situácia v otázkach výskytu protištátnych dokumentov. V roku 1967 bolo odhalených 17 páchatel'ov, ktorí túto trestnú činnosť prevádzali. Z nich však bola len časť páchatel'ov, ktorí majú charakter nepriateľských osôb. Na druhej strane však treba uviesť, že v písaní a rozširovaní protištátnych dokumentov bol zaznamenaný vzostup čo do ostrosti

vyjadrovaného nepriateľstva. V týchto dokumentoch pisatelia ostro napádajú a hanobia vedúcich predstaviteľov strany a vlády, útočia na spolužitie Čechov a Slovákov, dožadujú sa rôznych reforiem, stavajú sa proti spojenectvu s SSSR, propagujú fašizmus a pod. Na národnostné cítenie našich občanov touto formou prevádzanej trestnej činnosti pôsobia NO predovšetkým z radov ľudákov. Každý negatívny jav v našom spoločenskom živote je nimi starostlivo evidovaný, podporovaný a využívaný k podnecovaniu protičeských tendencií a k osočovaniu straníckych a vládných činiteľov.

V dôsledku úspešne vypátraných pisateľov protištátnych dokumentov tak ako už bolo uvedené, sa táto činnosť v poslednej dobe v porovnaní s predošlými štvrtkami podstatne znížila. Za uplanulý štvrtrok bol napríklad zaznamenaný výskyt závažného anonymného listu len v jednom prípade. Pisateľ ho adresoval Čínskemu veľvyslanectvu v Prahe. Oznamuje v ňom, že má založenú rozsiahlu ilegálnu organizáciu, ktorá pripravuje povstanie protičeskej a ruskej okupácii Slovenska. Od ČĽR žiada morálno - materiálnu pomoc. Urýchlenými agentúrno operatívnymi prostriedkami sa podarilo aj tohoto pisateľa odhaliť.

CIRKVI A SEKTY :

Činnosť duchovenstva rím.kat., ev.a.v. a refomovanej cirkvi, je v súčasnej dobe zameraná predovšetkým na vyučovanie náboženstva na školách, pričom ale kňazi vzhľadom na väčší počet prihlásených detí oproti minulým rokom nestačia toto zvládnuť. Vzostupnú tendenciu v dôsledku zvýšenej agitácie prevádzanej mladými duchovnými a laikmi možno pozorovať i v návštevnosti kostolov a v prístupe k náboženským obradom. Činnosť rím.kat. duchovných kontrolujú osobne biskupi, najmä však dr.NECSEY. Duchovný život v Bratislave silne aktivizuje hlavne skupina laického apoštolátu.

U ev.a.v. cirkvi trvá naďalej snaha duchovenstva za obrodu cirkvi a šírenie ekumenickej myšlienky s cieľom úzkej spolupráce s ostatnými cirkvami.

U náboženských siekt, kde je situácia pomerne konsolidovaná, pripravujú sa výročné schôdze a prevádza sa príprava na voľby nových funkcionárov v jednotlivých sektách.

Príliv VC po línii cirkví má klesajúcu tendenciu, ale zvyšuje sa počet návštev vyšších funkcionárov náboženských rádov. K najvýznačnejším takýmto prípadom patria tieto :

MORAVČÍK Karol, generálny predstavený rehole Tešiteľov z Kanady prejavil záujem o dosadenie rehoľníkov z ČSSR do Kanady a "akúsa, ako i do Jeruzalema, kde chce " zachrániť " slovenské a české farnosti. Za týmto účelom previedol niekoľko pohovorov s tunajšími rehoľníkmi Tešiteľmi, ktorých sa pre zahraničie snažil získať. V týchto otázkach mieni jednať i s čs. úradmi.

KYRÁLYI Jozef, generálny definítor rehole františkánov v Ríme, napojil sa na nášho spolupracovníka ZÁHORSKÝ a žiadal ho o podávanie zpráv o situácii medzi františkánmi na Slovensku.

CLARK a GRÜNBAUM, misionári z Veľkej Británie z náboženskej sekty Darbistov. V styku s predstaveným sekty darbistov v ČSSR navrhovali sektu zjednotiť, vytvoriť silný celok a upevniť spojenie na Západe.

HANSEN Pavel, tajomník pre menšinové cirkvi pri Svetovom luteránskom sväze v Ženeve žiadal od vedenia ev. a.v. cirkvi v ČSSR podrobné štatistické údaje o situácii v cirkvi vo forme dotazníkov.R

Rozbor rozpracovávaných prípadov ukazuje na túto činnosť a prejavujúce sa tendencie :

"LEKÁR" - náboženská aktivita v najvyššej miere, organizovanie katolíckych škôl, tlače, spolkov, dokonca vo forme družstiev, utvorenie opozičnej politickej strany, získanie členov KSČ do cirkvi ideologické vplyvanie na občanov v náboženskom duchu, vytváranie krúžkov laického apoštolátu z inteligencie a vysokoškolákov.

- " RUBÁŇ " - rozširovanie závadných básní, ktorých autorom je emigrant ŠÁNDOR / pseudonym Gorazd ZVONICKÝ. V básňach hrubo uráža socialistické zriadenie v ČSSR a KSČ.
- " TATRY " - spojenie na jezuitu dr. Michala LACKU v Ríme cez Juhosláviu, snaha o povolenie bývalej grék.kat.cirkvi v ČSSR.

KULTÚRA :

Pokiaľ ide o inteligenciu na kultúrnom úseku treba zdôrazniť, že táto ako celok stojí na platforme politiky strany. Existujú však jednotlivci tvoriaci určité nevyhranené prúdy, ktorí svojim vystupovaním a častokrát i konkrétnou činnosťou zaraďujú sa na protichodné ideologické pole. Niektorých z nich k protistraníckym a protisocialistickým názorom a prejavom podnietila situácia vzniklá okolo IV.sjazdu čs. spisovateľov, i keď prevážna časť slovenských spisovateľov zohrala v tomto období pozitívnu úlohu.

V kruhoch spisovateľov je situácia okolo IV.sjazdu stále ešte centrom zvýšenej pozornosti. Názorové rozdielna je najmä reagencia na prijaté uzávery voči tým spisovateľom, ktorí na sjazde vystúpili so svojimi protistraníckymi a protisocialistickými diskusnými príspevkami.

Prierez poznatkov ukazuje, že opatrenia ÚV KSČ sú v podstate pokladané za správne, i keď sú považované ako jedny z najtvrdších z doterajšieho obdobia. Usudzuje sa, že stranícke tresty sú správne, ale vylúčení spisovateľa že si tým získajú značnú popularitu a to nielen u našej reakcií, ale i na Západe. Za najtvrdšie opatrenia považujú spisovateľa odňatie Literárnych novín Sväzu, ktorými mu bol odobratý veľmi dôležitý činiteľ pôsobiaci na široké masy. Toto opatrenie považujú za nedomyslené.

Obdobné stanovisko t.č. zaujíma i Predsedníctvo sväzu slovenských spisovateľov, ktoré 17.10.1967 schválilo koncepciu listu, ktorý bol odoslaný tajomníkovi ÚV KSČ pre ideológiu. V liste sa jemnou formou vyjadruje stanovisko, že vzhľadom na

súčasnú situáciu by bolo účelné vrátiť Sväzu Literárne noviny, alebo mu dať nový týždenník. Zdôvodnenie spočíva najmä v tom, že ideová inštitúcia ako je Sväz spisovateľov nebude schopná ďalšej existencie a činnosti bez vlastného týždenníka. Vyslovený je tiež názor, že týmto opatrením je postihnutý celý Sväz, teda i značná časť spisovateľov ktorá stojí výlučne na pozíciách strany.

Na Predsedníctve Sväzu sa širšie diskutovalo i o situácii v Kultúrnom živote v tom smere, že vzhľadom na neúnosný stav a časté provokácie zo strany Kultúrneho života sa musí situácia za každú cenu riešiť. Predsedníctvo je toho názoru, že vyriešenie situácie si vyžaduje ustanovenie nového šéfredaktora a nové kádrové zloženie redakčnej rady. Predsedníctvo poverilo predsedu Sväzu Miroslava VÁLEKA a ďalších, aby najskôr sondážne pohovorili so šéfredaktorom KŽ Jurajom ŠPITZEROM, ktorý podľa nich v žiadnom prípade nemôže ďalej zostať vo funkcii. Počítalo sa s tým, že ŠPITZER sa sám vzdá svojej funkcie.

Okrem tohoto stanoviska, ktoré ku KŽ zaujímalo predsedníctvo Sväzu boli získané poznatky i o individuálnych názoroch a prejavoch. Napríklad Roman KALISKÝ, redaktor KŽ sa pred spolupracovník "KOLESÁR" kriticky vyjadroval k Literárnym novinám, ktoré vraj pod vedením Ministerstva kultúry neprinášajú nič zaujímavého, stratili svoju tvár a že spisovatelia do nich prispievať nebudú. Tiež tvrdil, že už sa objavujú také tendencie, že do KŽ prichádzajú články i z Čiech, čím sa KŽ hodlá vtláčiť celoštátny charakter, ktorý doposiaľ mali Literárne noviny. Podľa neho, je to pre KŽ a redakciu veľmi nebezpečné. KALISKÝ sa ďalej vyjadril, že i z KŽ chceli urobiť to isté ako s Literárnymi novinami, avšak na zákrok slovenských politikov sa tak nestalo. Pripravované kádrové opatrenia v KŽ zo strany Sväzu slovenských spisovateľov KALISKÝ označil ako veľmi nepríjemné a z hľadiska budúcnosti vraj škodlivé.

V poslednej dobe už bolo prikročené k riešeniu kádrových otázok v redakcii KŽ k čomu spolupracovník "KAROL" podal zpravu, že Sväz slovenských spisovateľov dostal informáciu, podľa ktorej tajomník ÚV KSS pre ideológiu si zavolať na pohovor

Juraja ŠPITZERA a uviedol mu, že ho hodlajú z funkcie odvolať. ŠPITZER sa vraj proti odvolaniu bránil, uvádzal že chce naďalej v redakcii pracovať a že je ochotný urobiť prípadne i kádrové zmeny a to, že by prepustil z redakcie Pavla LIČKU, Jána PROCHÁCKU a niektorých ďalších. Vzhľadom k uvedenému na základe jednoznačného názoru Predsedníctva Sväzu slovenských spisovateľov predseda Sväzu Miroslav VÁLEK a spisovatelia Vojtech MIHÁLIK a Štefan ŽÁRY navštívili Juraja ŠPITZERA v nemocnici, ktorý im uviedol, že bol na ÚV KSS a navrhoval také riešenie, aby počas jeho choroby bola vytvorená skupina troch popredných pracovníkov, ktorí by po dobu jeho choroby viedli KŽ. Uvedení spisovatelia navrhli, aby dočasné vedenie KŽ prevzali spisovatelia Ladislav NOVOMESKÝ, Vojtech MIHÁLIK a Miroslav VÁLEK. ŠPITZER s prvými dvoma súhlasil a na miesto VÁLEKA navrhoval ROSENBAUMA.

Na Sväze slovenských spisovateľov sa hodnotí situácia tak, že ŠPITZER vôbec nie je chorý, že maródovanie zvolil preto, aby si celú vec okolo svojej osoby premyslel a čas ktorý získa chorobou využil na premyslený politický ťah, resp. nejakú obštrukciu. Pokladá sa, že ŠPITZER vidí svoju situáciu zlou jednak z hľadiska postavenia a jednak preto, že mu hrozí finančná kríza ale najmä preto, že odchodom z funkcie šéfredaktora KŽ by bol zo Sväzu spisovateľov odpísaný. Miroslav VÁLEK je toho názoru, že manévrovanie ŠPITZERA je veľkým nebezpečením a že ŠPITZER sleduje vyostrenie vzťahov medzi čelnými funkcionármi strany zo Slovenska a Prahy v tom zmysle, že je známe, že otázku KŽ hodlal riešiť ÚV KSČ súbežne s Literárnymi novinami.

ŠPITZER na svoje odvolanie z funkcie šéfredaktora KŽ reagoval tak, že napísal list na Sväz slovenských spisovateľov. V liste okrem iného uvádza, že v minulých rokoch bol z funkcie šéfredaktora KŽ odvolaný bývalými tajomníkmi ÚV KSS Bacílkom a Davidom, kedy dostal aj stranický trest a teraz mu hrozí zase niečo podobné. Ďalej v liste uvádza, že on sám chcel z tejto funkcie odísť už 1.1.1967, avšak nechceli ho uvoľniť. V liste sa zmieňuje aj o MŇAČKOVI, že s jeho počínaním nesúhlasí, lebo keď chcel bojovať, tak mal v ČSSR, avšak že nesúhlasí ani s opa

treniami, ktoré boli proti MŇAČKOVI prevedené zo strany štátnych i stranických orgánov. Celkove v liste je celá rada konfliktne postavených problémov, niektoré tendenčne a nezmyselne.

Vedením redakcie časopisu KŽ bol poverený spisovateľ Jozef BOB.

Medzi slovenskými spisovateľmi sa prejavili obavy i z toho, že opatrenia ÚV KSČ a ich zverejnenie v tlači presvedčia Západ o správnosti tzv. Manifestu čs. spisovateľov zverejneného v SUNDAY TIMES a opodstatnenosť tvrdenia, že v ČSSR je časť spisovateľov v opozícii. Týmto vraj sa vyvrátia i dementy ČSSR o falzifikáte manifestu.

Prvou otvorenou reagenciou a sondou na opatrenia ÚV KSČ možno označiť spisovateľa Alfonza BEDNÁRA, ktorý napísal 15 stránkovú črtu - monológ pre Čs. rozhlas v Bratislave k relácii " Svetová revue ". BEDNÁR v tomto literárnom útvare spracoval názory niektorých spisovateľov ktoré odznali v diskúsií na IV. sjazde čs. spisovateľov. V tomto monológu autor predstupuje pred " kolégium " vo forme diskúsneho príspevku ostro útočiaceho proti vedúcej úlohe strany a štátnemu zriadeniu v ČSSR. Vedenie strany a štátu považuje za nechopné, nevzdelané, pričom ponižuje ľudové masy a pod. Podľa neho len spisovateľ je voľný a má byť voľný naprosto tak, ako pierko " bielej holubice ". V monológu hovorí i o tom, že stratil starú " fiziognómiu " , ktorú si z času na čas natahuje.

Postupom času sa reageria na opatrenia ÚV KSČ zintenzívňovala a priestorove rozširovala. Podmieňovala to stále sa prehľubujúca kríza na Sväze čs. spisovateľov v Prahe. Slovenskí spisovatelia ako ŠTEVČEK, MIHÁLIK a ďalší stav Sväzu v Prahe označovali za zlý, ktorý je v štádiu rozkladu najmä preto, že Sväz nie je schopný zvoliť najvyšších funkcionárov Sväzů a inej tvorivej práce. Tento stav pripisujú časti spisovateľov, ktorí sú v opozícii proti politike strany.

Súčasnú názory vystihujúce terajšiu reageriu možno zhrnúť nasledovne : Vytýka sa ÚV KSČ nedostatok objektivity a dogmatický prístup k riešeniu problémov IV.sjazdu čs. spisovateľov, najmä však udelenie stranických trestov VACULÍKOVI, KLIMOVÍ,

LIEHMOVI, PROCHÁCKOVI a KOHOUTOVI. Za značnú chybu sa považuje i tá okolnosť, že všetci potrestaní boli daní do jednej roviny napriek tomu, že ide o osoby jak politicky, tak osobne rozdielné.

Slovenskí spisovatelia usudzujú, že riešenie tohoto problému a takýmto spôsobom pre ďalší vývoj našej literatúry i pre celú kultúrno - ideologickú oblasť prospešné nebude. Preto sa vraj po prevedených opatreniach stiahnu do "ilegality", resp. do pasívnej rezistencie, čím sa vzťahy medzi spisovateľmi a stranou ďalej prehĺbia a práve tieto faktory ovlivnia celú kultúrno ideologickú oblasť.

V súčasnom období sú opatrenia ÚV KSČ k IV.sjazdu čs. spisovateľov predmetom aktívnych diskusií i na ďalších úsekoch. Hlavná pozornosť je zameraná na diskusny príspevok Ludvika VACULÍKA, ktorý sa v Bratislave a v okolí s rôznym komentovaním a vo veľkom množstve rozširuje a číta.

VYSOKÉ ŠKOLY :

V poslednej dobe sú zo strany poslucháčov vysokých škôl a asistentov predovšetkým na Vysokej škole ekonomickej, Filozofickej fakulte UK, ale aj častou funkcionárov VV ČSM vznášané rôzne kritiky a pochybnosti o socialistickej demokracii v ČSSR. Poukazuje sa na to, že pri systéme jednej politickej strany demokracia vôbec nie je možná. V tejto súvislosti sa často spomína sloboda prejavu slovom, tlačou, voľby a iné. Hovorí sa ďalej o úpadku čs. ekonomiky, na čom má vraj vinu vedenie strany. V tej súvislosti je tiež poukazované na hospodársku spoluprácu so Sovietskym sväzom ako na neúčelnú. Na túto "otrockú" spoluprácu vraj len doplácame, čo je ajn dôsledkom súčasného nepriaznivého stavu v našom národnom hospodárstve. Kritizuje sa pritom tiež naša mena, jej postavenie, viazanosť na ruble, zvyšovanie cien tovarov a pod.

K novej sústave riadenia a plánovania NH sa v uvedených kruhoch prejavujú také názory, že s novým riadením malo prísť i nové vedenie v straníckom aparáte, že sme sa v súčasnej dobe dostali už do takej situácie, ktorá nás núti poklonkovať sa

Západu, atď. V otázkach národnostných vzťahov stáva sa predmetom diskusií porovnávanie životnej úrovne v Čechách a na Slovensku / platy, štátna a družstevná výstavba /, podiel Slovákov na činnosti zastupiteľských úradov v zahraničí a pod.

Všetky tieto a iné podobné otázky prediskutovávajú sa na rôznych besedách vo vysokoškolskom klube, pri rôznych posedeniach a v debatách na internátoch. Ak sa prejednávajú za účasti väčšieho počtu poslucháčov, sú prijímané s veľkým ohlasom.

Bol získaný i taký, doposiaľ nepreverený poznatok, že istý docent SVŠT LOTA / ktorý však na tejto škole neexistuje, ani neprednáša /, rozdal na konzultácii študentom dotazníky s týmito otázkami : Je republika dobrá, alebo zlá ?, ste za terajšiu formu usporiadania ČSSR, alebo za federáciu ?, je životná úroveň v ČSSR dobrá, alebo zlá ?, atp. Odpovede na tieto otázky má spomenutý asistent hneď vyhodnotiť a pred poslucháčmi uviesť, že v ČSSR je všetko zlé.

V poslednej dobe sa opätovne rozvírila hľadina okolo nového internátneho poriadku, ktorým sa obmedzuje návštevnosť na internátoch. Proti týmto opatreniam sa postavili ako študenti, tak i VV ČSM, z ktorých niektorí dokonca vyhlásili, že ak sa im nepodarí dosiahnuť v tomto smere zo strany rektorov ústupky, budú podporovať protestnú demonštráciu študentov a keď ani to nepomôže, vzdajú sa svojich funkcií vo VV ČSM.

Nespokojnosť bola v uplynulých týždňoch medzi poslucháčmi VŠ zaznamenaná i v súvislosti s niektorými technickými nedostatkami v internátoch, najmä však v internáte Mlýnska dolina. V tomto objekte, ktorý nebol ešte kompletne stavebne ukončený a technicky vybavený, nebolo totiž ešte v prevádzke kúrenie a nedostatky sa vyskytovali aj v osvetlení miestností. Študenti ktorí za takéhoto stavu boli tu umiestnení prejavovali značnú nespokojnosť, domáhali sa zjednaní nápravy a i v tomto prípade hrozili demonštráciou.

Značný záujem tunajších vysokoškolákov vzbudila i demonštrácia pražských študentov. V tejto súvislosti boli zistené poznatky o prejavech solidarity s pražskými študentami a na Pedagogickej fakulte UK v Trnave v priebehu schôdze fakultnej organizácie ČSM vystúpil študent Alexander CISÁR s tým, aby prítomní minútu ticha uctili pražských študentov. Zdôvodňoval to tým,

že v Prahe orgánovia SNB zbili jedného študenta tak, že mu hrozí smrť. K CISÁROVI bolo zistené, že vlastný materiál týkajúci sa IV.sjazdu čs. spisovateľov, konkrétne diskusný príspevok VACULÍKA, tzv. Manifest čs. spisovateľov, Pozdravný list čs. spisovateľom z časopisu Svědectví a list SOLŽENICYNA. Z týchto materiálov niektoré state pred študentmi na Pedagogickej fakulte v Trnave čítal. Pohovorom s menovaným sa zistilo, že uvedené materiály získal od svojho nastávajúceho švagra DAUBNERA, ktorý študuje na Filozofickej fakulte KU v Prahe.

Pozoruhodné poznatky boli v posledných dňoch získané aj o tom, že študenti vyvíjajú aktivitu v súvislosti s prípravou volieb, ktoré sa majú uskutočniť v roku 1968. Konkrétne bolo zistené, že koncom septembra 1967 konalo sa na Jahodníku školenie funkcionárov FV ČSM, na ktorom vystúpil tajomník VV ČSM HALUŠKA s návrhom, aby do zastupiteľských orgánov / NZ, SNR a NV / boli v nasledujúcich voľbách volení aj poslucháči VŠ, pričom sa nemá prihliadať na ich počet, ale na dôležitosť. V súvislosti s tým doporučoval prevádzkať reťazovú akciu systémom : Študent - jeho rodičia - ich okolie, priatelia. Za vhodných doporučoval poslucháčov od IV. ročníka vyššie, najmä takých, ktorí už majú praktické skúsenosti z politickej práce v ČSM a v ďalších organizáciach. V intenciach uvedeného návrhu vystúpil na zasadnutí Vysokoškolskej rady ČSM v internáte Horský park dňa 17.11.1967 aj predseda Fakultného výboru ČSM M. BABIC, poslucháč II.ročníka novinárstva. Menovaný zdôvodňujúc program FV na ďalšie obdobie, vytýčil pre študentov líniu, aby podnikali kroky s cieľom získať vo voľbách zastúpenie študentov do uvádzaných už orgánov bez ohľadu na ich počet.

EKONOMIKA :

Vývoj situácie na úseku ochrany socialistickej ekonomiky v roku 1967 je charakterizovaný trvalým záujmom niektorých kapitalistických firiem a kapitalistických rozviadok o vedecko technické a výskumné inštitúcie, významné úseky priemyslu a niektoré objekty dôležité z hľadiska vojenského. Napríklad z rozpra-

covávanej akcie PRECHOD je zjavné, že rakúska a západonemecká rozviedka veľmi intenzívne získava podrobné poznatky o našej železničnej doprave, najmä o ukazovateľoch dôležitých pre prípad vojny / nosnosť vagonov, mostov, zataženie a pod. /.

Viacere poznatky svedčia tiež o tom, že VC dochádzajúci do nášho kraja ako zástupcovia rôznych kapitalistických firiem najmä zo Švajčiarska a NSR snažia sa preniknúť na úsek našej ekonomiky. Usilujú o preniknutie na naše trhy s vlastnými výrobkami, snažia sa získavať výsledky výskumu niektorých našich chemických prípravkov a získavaním prehľadu o stave našich surovín, strojom zariadení a iných údajoch diktovať nám potom nevýhodné obchodné podmienky. Takéto informácie získavajú najmä cestou našich občanov ktorých pozývajú do zahraničia, platia im výlohy, poskytujú odmeny a úplaty, čím ich kompromitujú.

Rozbor situácie na úseku trestnej činnosti za rok 1967 ukazuje, že v troch prípadoch došlo v kraji k úmyselnej trestnej činnosti poškodzujúcej národné hospodárstvo. Jeden z týchto prípadov / KÁBLE / bol ukončený profylakticky, nakoľko sa o nepriateľské konanie nejednalo. Ďalšie dva prípady nesú typické znaky trestnej činnosti záškodníctva. Ide konkrétne o pokus založenia požiaru v n.p. CUKROVAR v Trnave a o otravu dobytku na JRD Lontov, okres Levice, kde vznikla škoda vo výške 125.000 Kčs. Tieto dva prípady sa intenzívne rozpracovávajú a získava sa súčasne k nim dokumentácia.

Hodnotiac situáciu na úseku ekonomiky nemožno sa vyhnúť ani javom, ktoré sú zisťované k novej sústave riadenia a plánovania nášho národného hospodárstva.

Okrem poznatkov, ktoré boli už k tomuto problému uvádzané v predošlých častiach, možno ich doplniť niektorými ďalšími. Tak napríklad, medzi pracovníkmi Slovenskej plánovacej komisie, najmä odborno technickými kádrami koluje také mienka, že nová sústava riadenia a plánovania bola zavedená predčasne, ďalej, že je nutné pristúpiť k reorganizácii odborových - generálnych riaditeľstiev, k zníženiu ich počtu a združovaniu na základe dobrovolnosti. Medzi týmito kruhmi sú vznášané i pripomienky o naáanosnosti doterajšieho počtu kontrol v závodoch a pod.

- 16 -

Nepriateľské osoby z ekonomického úseku sa v súvislosti s novou sústavou riadenia zameriavajú predovšetkým na podnecovanie nacionalizmu, na vychvaľovanie kapitalistickej ekonomiky a osočovanie ekonomiky socialistickej, na bagatelizovanie novej sústavy s cieľom, vyvolať voči nej nedôveru a pod. V tej súvislosti dochádza z ich strany k poburovačným a hanobiacim výrokom proti strane, stranickým a vládnyim činiteľom.

K vážnejším prípadom nespokojnosti zamestnancov hospodárskych podnikov v priebehu uplynulého obdobia nedošlo.

www.upn.gov